

Stockholm 2008-02-21

Saco
Gunilla Lyngfelt
Box 2206
103 15 Stockholm

Yttrande över betänkandet Samordnad och tydlig tillsyn av socialtjänsten (SOU 2007:82)

Sveriges Psykologförbund har tagit del av rubricerade betänkande och vill framföra följande synpunkter.

Sveriges Psykologförbund stödjer förslaget till en samordnad och gemensam tillsyn av hälso- och sjukvård och socialtjänst med utökade befogenheter och sanktionsmöjligheter och med gemensam patient- och brukarnämnd. Detta bör öka förutsättningarna för en helhetssyn på människor som är i behov av samhällets insatser på olika sätt och skapa en likställighet över landet.

Vi vill dock särskilt kommentera nedanstående.

Kompetens, utbildning och fortbildning

Det är positivt att utredningen lyfter fram behovet av särskilt anpassad tillsynsutbildning. Denna kan dock inte ersätta, utan måste ses som komplement till, en kvalificerad yrkesutbildning. Särskilt vid tillsynssamtal med barn, ungdomar, utvecklingsstörda och psykiskt funktionshindrade krävs en gedigen kunskap i utvecklingspsykologi och samtalsmetodik.

Barnperspektiv i tillsynen

Sveriges Psykologförbund vill i enlighet med förslaget trycka på behovet av ett fullgott barnperspektiv i tillsynsarbetet. Barn och ungdomar har ofta mycket svårt att tala för sig själva. Inte minst gäller detta i samband med socialtjänstinsatser och insatser inom hälso- och sjukvård. Det är i dessa lägen inte självklart att föräldrarna på ett fullgott sätt kan föra sina barns talan. Det finns t.ex. ett fenomen, kallat "Munchausen by proxy", där en förälder kan "utnyttja" ett barns beteende eller ohälsa för egna behov, t.ex. uppmärksamhetssökande. I de fall socialtjänsten ingriper på grund av brister i hemmens förmåga att tillgodose barnens grundläggande behov, kan man inte heller räkna med att föräldrarna orkar särskilja egna önskningar från adekvata bedömningar av barnens behov.

Långtgående försök att samtala med barn bör genomföras. Barn och ungdomar har rätt att få tillfredsställande information om insatser från såväl socialtjänst som hälso- och

sjukvård. Informationen ökar deras förmåga att förstå och hantera de svåra situationer de kan befinna sig i. Glädjande nog betonas detta på ett tydligt sätt i t.ex. BBIC, Barns behov i centrum, som i allt högre grad används inom Socialtjänsten. Barnet ses här som en viktig informant, som ska beredas möjlighet, men inte tvingas, att ge sina synpunkter.

Även inom hälso- och sjukvården är det nödvändigt att barns och ungdomars behov av information samt synpunkter på undersökningar och behandlingar beaktas. Barnperspektivet är oroväckande svagt här, även inom tillsynen. Barn kan fara mycket illa av att utsättas för undersökningar och behandlingar som de inte förstår orsaken till och inte haft chans att ta ställning till om de vill vara med om. Naturligtvis finns det livshotande tillstånd för både barn och vuxna, där den sjukes åsikt inte kan klagöras, men barn som är väl informerade, och förstår varför ett visst ingrepp bör ske, klarar sig bättre såväl fysiskt som psykiskt igenom ingreppet.

Barn som är placerade i samhällsvård är en mycket utsatt grupp. Det finns många rapporter i efterhand om barn som levt i årtal under svåra missförhållanden. Personal på HVB-hem och på institutioner har ofta låg formell utbildning inom arbetsområdet. Kraven på den är lägre än kraven på personal inom barnomsorg, trots att de placerade barnen ofta har stora problem.

Det är angeläget att institutionerna vid Statens Institutionsstyrelsen granskas av oberoende tillsynsmyndighet. Risken är ju annars mycket stor att t.ex. ekonomi och lojalitet kan störa en oberoende tillsyn.

Vuxna utvecklingsstörda och psykiskt funktionshindrade.

Den utökade tillsyn som föreslås gälla för barn bör även gälla verksamheter för vuxna utvecklingsstörda och psykiskt funktionshindrade. Det är dokumenterat att även dessa grupper ofta utsätts för övergrepp och har svårt att föra sin egen talan.

Tillsynsombud

Vi stödjer förslaget om tillsynsombud men vänder oss emot att dessa ska vara lekmän. Det krävs högre kunskap och kompetens för att möta dessa sköra barn, kunna samtala med dem, skapa förtroende och tillvarata deras intressen än vad man kan få genom en kortare utbildning. Det är också viktigt att barnet/ ungdomen har möjlighet att välja ett annat ombud om han/hon inte känner förtroende för den utsedde.

Resurser

Ett resurstillskott till alla tillsynsområden motsvarande det som givits till äldreomsorgsområdet är nödvändigt för att uppnå en god tillsynsverksamhet. Det är negativt om detta måste finansieras genom neddragning av statsbidrag för

utvecklingsverksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Behovet av utvecklingsarbete kommer att vara minst lika stort med den nya tillsynsorganisationen.

Förslag till ändring i Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

I förslaget har länsstyrelsens uppdrag strukits utan att det finns motiverat i texten. Det är viktigt att länsstyrelsens uppdrag finns kvar att

- ge kommunerna råd i deras verksamhet
- verka för att kommunerna och landstingen planerar för att tillgodose framtida stöd och servicebehov samt främja samverkan i planering mellan kommunerna, landstingen och andra samhällsorgan.

Socialstyrelsen kan överta uppgiften att ge råd och stöd till allmänheten om frågor som rör verksamheter. Det bör dock tydligt framgå av lagtexten.

Lars Ahlin
Förbundsordförande